

„Ir šviesa, ir tiesa mūs žingsnius telydi!“

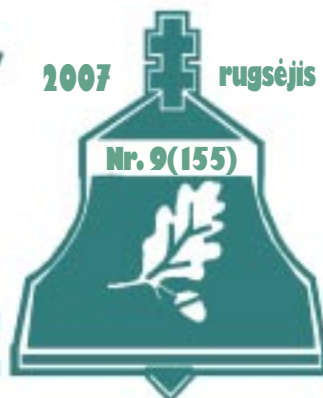
VARPAS

LIETUVOS LAISVĖS KOVOTOJŲ SĄJUNGOS LEIDINYS

2007

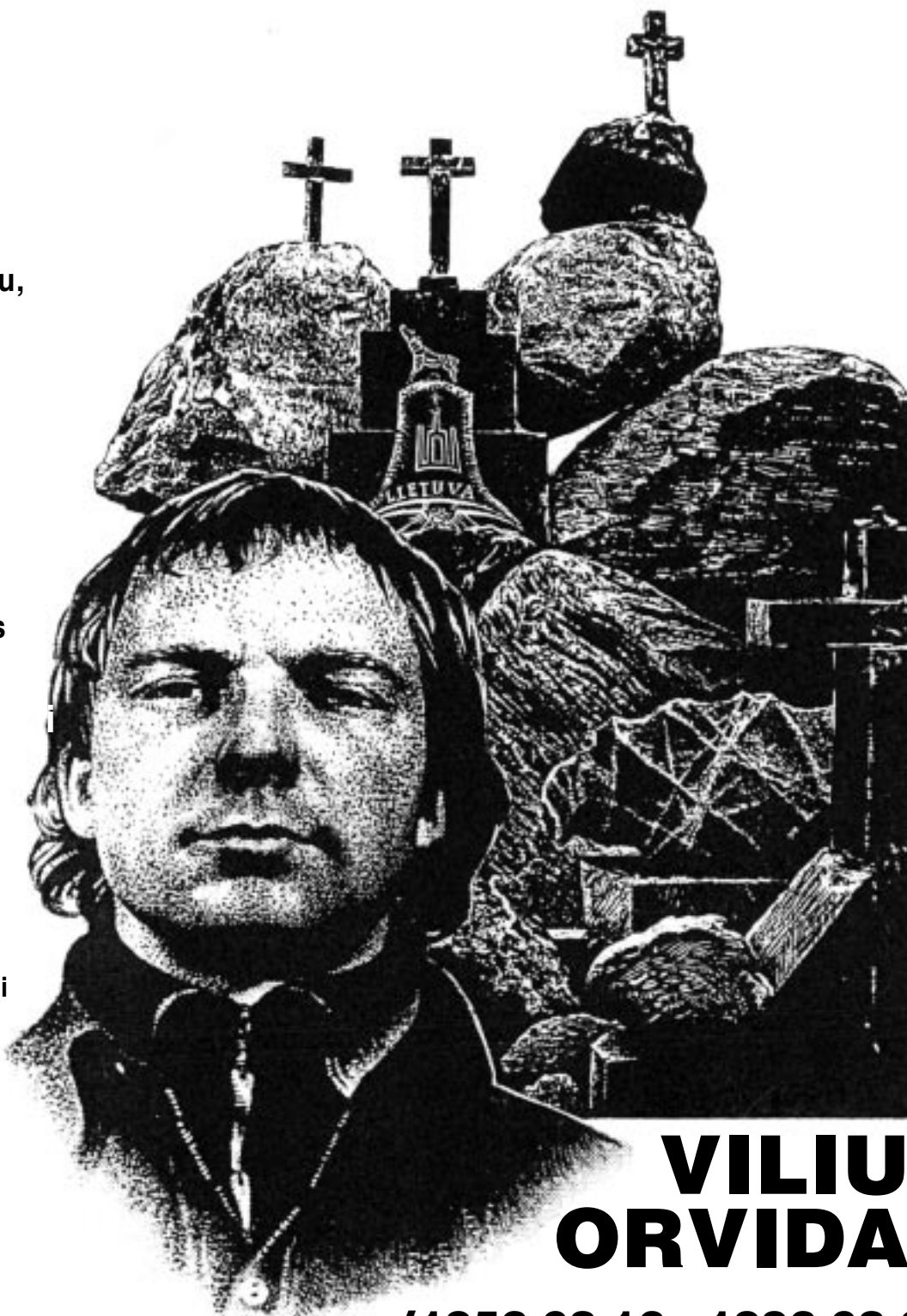
rugėjis

Nr. 9(155)

„Labai prašau,
tebus
išsaugotas
šis tautos
dvasios
šaltinėlis,
kad Dievui
ir Tėvynei
prisikelti
trokštančios
sielos
rastų čia
atgaivos
versmę...“

Iš Viliaus
Orvido
pareiškimo
Lietuvos
Aukščiausajai
Tarybai
1992 03 19

Dailininko Antano Rimanto Šakalio piešinys

VILIUS ORVIDAS

(1952 08 16 - 1992 08 05)

Lemtingieji Lietuvai rugpjūtis ir spalio

Andrius Boselis

1939 m. rugpjūčio įvykiai buvo lemtingi Lietuvai, Europai, Pasauliui. Nuo tada jie kasmet minimi ir vertinami politologų, istorikų, politikų, publicistų, visuomenės veikėjų. Tokiomis progomis naudinga pasklaidyti senus laikraščius ar užrašėlius.

„Juk tą dieną draugiškai paspaudė viena kitai rankas dvi totalitarinės prievartos jėgos. Dvi valstybės, tariančios, kad yra „vienintelio galimo“ socializmo atstovės. Viena jų rėmėsi „nacionalsocializmo“, kita – „proletarinio“, „internacionalistinio socializmo“ doktrina. Sakoma kraštutinumai sutampa. Ir iš tiesų: dvi ideologijos ir karinės prievartos valstybinės formos suartėjo, ir atsiskleidė tragiškas staliniškojo ir nacistiškojo „socializmo“ panašumas. („Aš jaučiausi Kremliuje tarytum tarp senų partijos draugų“, - vėliau prisipažino Ribentropas.)“ Ši trumpa citata iš Vytauto Martinkaus straipsnio „Ar laisvas tas, kuris atsisako laisvės?“ (*LM Nr.34, 1989-09-19*). Sąjūdžio metais apie Stalino - Hitlerio suokalbį buvo kalbama ir rašoma daug ir nagrinėjant daugeliu požiūrių.

Jau tada reljefiškai išryškėjo totalitarinių režimų ir jų vadeivų vykdytos nusikalstamos imperinės politikos grėsmės mastai. Suokaltis buvo slaptas, visiškai slaptas. Tačiau didžiausią pavojų jis kėlė mažoms, nedidelėms tautoms. Du didžiausi praėjusio amžiaus diktatoriai ciniškai sutrypė tautų apsisprendimo teisę. Tarptautinis teisingumas nors ir labai vėluodamas jau mėgina imtis šios gėdingiausios XX amžiaus bylos.

Praėjusio šimtmečio patirtis akivaizdžiai parodė, kad visų atspalvių „socializmo“ atmainos buvo ne kas kita, o tik agresorių mėginimas įžūlia demagogiška propaganda pridengti totalitarinių imperinių režimų grobikiškus kėslus. Jau nereikia įrodinėti, kad tiek raudonojo tiek ir rudojo genocido nusikaltimai yra visos žmonijos „pasibaisėtina nelaimė“. Tai nustatė „Konvencija dėl kelio užkirtimo genocido nusikaltimui.“

Šių metų rugsėjo 23 d. sukaks 20 metų, kai Vilniuje prie A.Mickevičiaus paminklo įvyko politinė demonstracija, kurios metu buvo reikalaujama panaikinti S-H suokalbio pasekmes ir atkurti Lietuvos valstybės nepriklausomybę. Tai buvo pranašiškas be galo svarbus politinis įvykis, liudijantis bundančią tautos savimonę. Okupantas jau neišdrįso imtis masinių brutalių kruvinių represijų, kurios būtų labai pakenkusios sovietų prezidento M.Gorbačiovo tarptautiniam prestižui. Tačiau po mingo tuometinė spauda porą savaitių įtikinėjo skaitytojus,

kad nieko rimto neįvyko, kad „provokacija sužlugo“, kad buvo susirinkusi tik „saujelė visuomenės atplaišų“ ir, žinoma, be paliovos trimitavo apie pačios „liaudies pasirinktą kelią“, tvyrojo mirtina tylą apeidama Stalino-Hitlerio slaptąjį suokalbį, kaip pirmąją formalią nepriklausomybės praradimo priežastį.

Mitinge, apsuptame NKVD kariuomenės būrių, išrikiuotų aplinkinėse gatvėse, įžymioji rezistentė Nijolė Sadūnaitė su jai būdinga humoro-ironijos gaidėle padėkojo respublikinei spaudai už akcijos išpopuliarinimą ir pasakė, kad ji pati suorganizavusi šį sambūrį.

O kaip gi neprisiminti, kad po poros metų, būtent, 1989 –ųjų tą pačią rugpjūčio 23 d. Lietuvos Sąjūdžio ir latvių bei estų Liaudies Frontų suderinta iniciatyva buvo surengta Baltijos šalių tautų manifestacija – garsusis Baltijos kelias nuo Vilniaus per Rygą iki Talino. Nieko panašaus nėra buvę nei sovietų imperijoje, nei Europoje, nei visame pasaulyje. Jaudinantis, akivaizdus, nepaneigiamas pavergtųjų tautų valios proveržis, kuriame susiėmę rankomis dalyvavo apie pora milijonų žmonių.

Suokalbio praktika ne nauja. 1795 m. spalio 24 d. Rusija, Austrija ir Prūsija Peterburge pasirašė Abiejų Tautų Respublikos pasidalijimo konvenciją. Po dviejų padalijimų nusilpusi Lenkijos-Lietuvos valstybė buvo galutinai pasidalinta ir nustojo egzistavusi. Ketverių metų Seimo reformos principai buvo surašyti į 1791 m. gegužės 3 d. Abiejų Tautų Respublikos Konstituciją. Tai buvo smarkiai pavėluotas mėginimas patiem įvesti tvarką savo šalyje. Kaimynės monarchų valdomos imperijos akylai sekė šias pastangas, kurias bene labiausiai siekė sustabdyti Rusija. Agresoriai tokio grobio prarasti nenorėjo. Lietuva tada atiteko Rusijai, o Sūduvos kraštas Prūsijai. Gegužės 3-iosios Konstitucija neišsprendė paties svarbiausio socialinio klausimo - nepanaikino baudžiavos. Tačiau parodė lietuvių ir lenkų reformatorių brandų pilietinį požiūrį į lenkų - lietuvių bendros valstybės likimą. Konstitucija tegyvavo vienerius metus. Ją panaikino rusų okupacinė valdžia. Lietuvos likimą agresoriai sprendė du kartus ir abiem atvejais Rusijoje: 1795 m. Peterburge, 1937 m. - Maskvos Kremliuje.

Verta įsidėmėti trečiojo karto nelaukiant.

Konstitucija liko istorine pamoka lenkams ir ypatingai – lietuviams, ko reikia siekti, ir ko negalima leisti, norint išsaugoti tautinį savitumą, išlikti savarankiškiems ir nepriklausomiems. Šis unikalus teisinės, valstybinės ir pilietinės minties dokumentas akivaizdžiai išryškino tuometinių „aukso amžiaus“ bajorijos laisvių gynėjų pozicijų nepagrįstumą ir skaudžiai prikišamai parodė, kad laisvė be atsakomybės nebuvo, nėra ir būti negali vertybe, dedama į valstybingumo pamatus. Šią pamoką naudinga prisiminti ne tik ištikus krizei, o nuolatos – visuose vidaus ir užsienio politikos reikaluose. Istorija negailestinga pralaimintiems.

Neturėtume pamiršti ir didžiojo Lietuvos kunigaikščio Kęstučio mirties 625-jų metinių. Lietuvos valdovas buvo pasmaugtas Krėvos pilyje 1382 m. rugpjūčio 10 d.

Metraščio eilutės plaka skaudžiau, nei čekisto rimbo kirčiai: „...udavili komorniki kniazia velikog Jagailovy Prokša, što vodu davai jemu, a byly iny Mostev brat a Kučiuk, a Lisica Žibentiaj“ [*...pasmaugė didžiojo kunigaikščio Jogailos vykdytojai Prokša, kuris duodavo jam vandens, o buvo ir kiti Mostev brolis ir Kučiuk, ir Lisica Žibentiaj*].

Iš tikrųjų – Istorija est magistra vitae (*Istorija – gyvenimo mokytoja, lot.*). Bet ar visada pakankamai stropiai mokomės?

„Ištikimybė tiesai, moralei, žmoniškumui“

Edmundas Simanaitis

Rugpjūčio 4 dieną Ariogaloje įvyko tradicinis saskrydis „Su Lietuva širdy“. Nekyla abejonių dėl šio renginio vietos Tėvynės pilietiškumo ir kultūros lauke. Jam nėra lygių nei mastais, nei turiniu, nei gausa sovietų represijas patyrusių gentainių. Iš Baltijos šalių tik Lietuva kasmet rengia giliaprasmių komunizmo aukų ir laisvės kovų dalyvių saskrydį, nors visos Rytų Europos šalys nukentėjo nuo sovietų teroro. Tikriausiai nieko nėra panašaus nei Europoje, nei visame pasaulyje.

Unikalus renginys ne tik Lietuvoje

Unikalus renginys leidžiantis ne tik protu suvokti, bet ir akimis įsitikinti kokia milžiniška eiseną ilgą, atrodo, nesibaigiančią srautu leidžiasi nuo kalno į Maironio apdainuotą Dubysos slėnį. Ši vieta jau įgavo ir saugo savo prakilnią aurą ir spėjusias nusi-

Edmundas Simanaitis Ariogaloje (pirmas iš dešinės).

stovėti savo tradicijas. Pasmerktieji išliko ir savo buvimu oriai liudija Lietuvai, Europai ir visam pasauliui XX amžiaus Europos katastrofą ir gėdą. Dviejų pseudosocializmo vadeivų Stalino ir Hitlerio suplanuota Antrojo pasaulinio karo pradžia Europai, o ypač Rytinei jos daliai buvo itin skaudi.

Eisenos vaizdas kelia daug kontraversiškų vizijų, su kuriais apsibrasti neįmanoma. Kaip ramiai genanti vandenį upė, atrodo nesibaigianti milžiniška tėvynainių eiseną. Iš tiesų tai čia tik maža dalis XX-ojo amžiaus katastrofos pasmerktųjų, paženklintų „liaudies priešo“ etikete. Jie išliko, jie nežuvo Gulage ir bekraščiame Sibire. Ne visi iki šiol dar gyvi sugrižėliai į Tėvynę galėjo čion atvykti. Garbus amžius, katorginio darbo pasekmės atsiliepusios sveikatai riboja galimybes. Kasmet ženklius būrys pasitraukia amžinybėn.

Tačiau saskrydžio dalyvių veidai švyti vidine ramybe, kuri liudija jų teisumą, kuris pagrįstai gąsdina atsakomybės už genocido nusikaltimus perėmėjus. Reikalavimui atkurti teisingumą nėra ir nebus jokių senaties terminų.

Genocido geografijos lietuviybė

Eiseną verčia pasidomėti ir geografija. Mokyklose apie ją net septynioliktaisiais nepriklausomybės metais dar nekalbama, gal vienu kitu žodeliu bandoma nedrąsiai užsiminti. O šiame Dubysos slėnyje vyksta be galo brangi istorijai ir reikšminga tautinei savimonei Lietuvoje vykdyto genocido politikos tęstinė geografijos pamoka lentelėse: Kolyma, Vorkuta, Norilsk, Taišet, Džezkazgan, Archangelsk, Altaj, Inta ir dešimtys – šimtai užrašytų ir neužrašytų vietovardžių. Ten pikta kaimyno valia atsidūrė mūsų seneliai, tėvai, broliai, seserys, artimieji tik už tai, kad gyveno laisvoje Lietuvoje.

Okupanto tikslas buvo banaliai paprastas – naikinti visus, kurie gina laisvę, žmogaus teises ir numanomus priešininkus: valstybės pareigūnus, mokytojus, karininkus, kunigus, šviesuomenės veikėjus, darbdžiausius ūkininkus, visuomenininkus, studentus... Okupantas siekė ištrinti iš tautos istorinės atminties laisvo nepriklausomo gyvenimo patirtį.

Europos skola Teisingumui

Ši eiseną leidžia fiziškai pajusti, kokia milžiniška rikiuotė būtų, jei gretomis sustotų visos pusmilijoninės komunistinio genocido aukų nužudytųjų, sušaudytųjų, nukankintųjų, mirusių sibiruose iš bado, nuo šalčio, ligų, pasitraukusių nuo raudonojo teroro.

O su nacių vykdyto genocido aukomis rastąsi bemaž milijonas

Verta priminti ir „komunizmo statytojų“ pastangų masą – šimtai gyvulių ešalonų su pasmerktaisiais ir divizijos raudonžvaigždžių baudėjų. Šios okupanto pastangos liko iki šiol dar neįvertintos nei Europinio nei kurio nors kitokio tarptautinio Teisingumo Teismo. Lietuva pirmoji padarė jiems akibrokštą – metė ant Temidės svarstyklių glaustą, juridškai subalansuotą Vilniaus Tribunolo-2000 nuosprendį. Mažų mažiausiai – tai aiškiai įvardyta Europos skola teisingumui ir istorijai.

„Vaikai privalo augti Lietuvoje“

JE Kauno metropolitas Sigitas Tamkevičius per šv. Mišias Dubysos slėnyje savo pamoksle paminėjo, kad represuotųjų „lūpose buvo nuolatinė malda: Dieve, parvesk mus į Tėvynę“, kad trukusi „pusę amžiaus vergija jau praeities istorijos puslapiui“, kad turime „dėkoti Dievui už tėvų žemę, nors ir ne tokią svetingą, bet vistiek savą, ne svetimą“, kad „be meilės, be atsakomybės mes pasmerkiame vaikus labai miglotai ateičiai“.

Garbusis Ganytojas pabrėžė, jog „šiandien reikia pasidžiaugti, kad nesame tokioje gilioje duobėje kaip anksčiau – yra žmonių, kurie suvokia, kad negalima visam laikui kurtis svetimos žemės, kad vaikai privalo augti Lietuvoje. Jau turime mąstančių žmonių, nesusiviliojančių pigiais priešrinkiminiais triukais, jau pradėjome atskirti žiniasklaidos užsakomus straipsnius ar reklamą, nieko bendra neturinčią su tiesa.“ Arkivyskupas teigė, kad mūsų diplomatai, vykstantieji į Briuselį, „turi nusivėžti ne tik išmanymą apie politiką ar ekonomiką, bet turi nusivėžti ir Lietuvą mylinčią širdį“. Drįstu teigti, kad šiai minčiai pritarė absoliuti dauguma suvažiususiųjų.

Neatskiriama kultūros dalis

Respublikos Prezidento Valdo Adamkaus pasveikinimą saskrydžio dalyviams perskaitė renginio scenarijaus autorius aktorius P. Venslovas. Valstybės vadovas laisvės kovotojų, Gulago kalinių ir tremtinių auką įvertino kaip „ištikimybę tiesai, moralei, žmoniškumui“. Pasveikinime įsimenančiai nuskambėjo tarp kitų ir šie labai reikšmingi žodžiai: „Nuoširdžiai dėkoju Jums už tai, kad Tėvynės laisvė Jums visada buvo ir yra savo gyvenimu apginta vertybė. Vertinu tai kaip pačią stipriausią istorijos pamoką mūsų jaunajai kartai. Itin svarbu, kad kovotojų patirtis būtų perduota Lietuvos žmonėms, kad laisvės gynėjų liudijimai ir atsiminimai taptų neatskiriama mūsų tautos ir valstybės dvasinės kultūros pilnatvės dalimi, kad krašto jaunuomenė įvertintų, gerbtų ir savomis laikytų vertybes, kurias jūs gynėte, negailėdami nei jėgų, nei gyvybės. Tikiu, kad šių vertybių telkiamos lietuvių kartos visada bendraus atvirai ir geranoriškai“. Prezidentas palinkėjo saskrydžio dalyviams ir svečiams „atvirumo, saugant istorinę atmintį“.

Žygiuoja partizanai

Gerovė be dorovės nepriimtina

Europarlamentaras prof. Vytautas Landsbergis taip atsiliepė apie Dubysos slėnį: „čia labai ir graži vieta, ir graži dvasia, ir mane traukia visada čia būti“. Kalbėtojas teigė, kad „čia su-

sirinkusi, kaip man rodos, geriausia Lietuvos visuomenės dalis, kuri žino pagrindinius dalykus širdimi“. Iš jų paminėjo kaip svarbiausias vertybes dorovę, tiesą ir laisvę. „Gerovė be dorovės ir tai nėra išskirtinis dalykas. Europoje džiaugiamasi, kad sukurta gerovės valstybė, gerovės visuomenė“, - konstatavo kalbėtojas, tačiau čia pat pabrėžė, kad tai gali pavirsti moraliniu nuosmukiu, į kurį artėjama.

„Yra tuštybės visuomenė, kurią sėkmingai platina netikro gyvenimo televizija (...) ir tai stengiamasi paskleisti ypač jaunuomenės tarpe“, - teigė profesorius ir konstatavo: „yra tokių išvykstančių, kurių širdyse Tėvynės meilė pasikeitė į Tėvynės nemeilę“. Kalbėtojas akcentavo, kad „visa tai ateina iš negeros praeities (...), nes yra tikras noras vėl valdyti Lietuvą iš Rytų galybės pusės“. Europarlamentaras priminė grėsmę, kai kurs-tomas nusivylimas savo valstybe „lyg tai negerai turėti savo valstybę, prie rusų buvo geriau“. Minėjo, kad tokia pozicija gali nuvesti nežinia kur, jeigu piliečiai stokos garbės ar orumo pajautimo. Savo kalbą europarlamentaras baigė įsitikinimu: „Nežus Lietuva! Tik laikykimės savo žemės, savo vertybių, savo doros supratimo ir broliško jausmo“.

Renginį organizavo Kauno apskrities viršininko administracija, Raseinių rajono savivaldybė, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga. Dalyvavo Latvijos, Estijos, Vengrijos organizacijų atstovai. Ispūdingai skambėjo jungtinio sovietų politinių kalinių ir tremtinių choro dainos. Maloniai nudžiugino, o ypač jaunuosius šventės dalyvius Eduardo Kaniavos ir Deivio Norvilo vokalinis duetas.

Sąskrydžio dalyviai pritaria ir prašo

Sąskrydžio dalyviai pritarė rezoliucijai dėl politinės padėties Lietuvoje. „Džiaugiausia žinia yra ta, kad Lietuva pradėjo oficialų dialogą su Europos Sąjunga dėl komunistų ir nacių totalitarinių režimų nusikaltimų žmonijai vienodo vertinimo. Manome, kad prie šios iniciatyvos prisidėjo Tarptautinio antikomunistinio Kongreso ir Tribunolo „Vilnius – 2000“ veikla. Svarbiausiu ateities darbu laikome pasirengimą kitų metų Seimo rinkimams.

Sąskrydžio dalyviai, matydami intensyvėjančius kairiųjų politinių jėgų konsolidacijos procesus, sveikina prasidėjusias Tėvynės Sąjungos, Lietuvos krikščionių demokratų partijos ir Lietuvos tautininkų sąjungos derybas dėl vienos jungtinės partijos sukūrimo. Reikia elgtis ir dirbti taip, kad 2008 metų rinkimuose nebūtų prarastas nė vienas dešiniųjų pažiūrų, krikščioniškas ir tautines vertybes išpažįstančio piliečio balsas. Esame labai susirūpinę, kad Lietuvos kariuomenės reforma vykdoma nacionalinio saugumo silpninimo kryptimi ir pažeidžiant Lietuvos Konstituciją.

Sąskrydžio dalyviai nusivylę tuo, kad nors Vyriausybė ir

Karinių jūrų pajėgų orkestras

Vilniaus savivaldybė yra įsipareigojusios iki 2009 metų Vilniaus Lukiškių aikštėje pastatyti iškilų paminklą Laisvei, iki šiol dar nepradėti projektavimo darbai. Įžvelgiame sąmoningą vilkinimą,“ - rašoma tekste. Taip pat raginama tęsti dialogą su Europos Sąjunga dėl sovietų ir nacių totalitarinių režimų nusikaltimų žmonijai vienodo vertinimo.

Kitoje rezoliucijoje buvusieji tremtiniai ir Gulago belaisviai ragina Vyriausybę gerinti jų būvį - didinti pensiją bei sudaryti sąlygas nemokamam sanatoriniam ir reabilitaciniam gydymui.

Taip pat prašoma 80 procentų kompensuoti visų vaistų ir medicininių protezų bei transporto bilietų kainą. Buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai taip pat siūlo su Rusijos valdžia derėtis ne tik dėl bendro okupacijos žalos atlyginimo, bet ir reikalauti kompensacijų už pablogėjusią nuo okupacijų nukentėjusių žmonių sveikatą. Tokias pat derybas siūloma inicijuoti ir su Kazachstano vyriausybe, nes daug politinių kalinių ir tremtinių dirbo šios šalies teritorijoje.

Patriotizmo pavyzdys – „Misija Sibiras“

Sąskrydžio dalyviai priėmė tekstą sveikinimo IV ekspedicijai „Misija-Sibiras“. Jame rašoma: „Sąskrydžio „Su Lietuva širdy“ dalyviai sveikina į Sibirą išvykusią ketvirtąją Lietuvos jaunimo ekspediciją „Misija Sibiras“. Tikimės, kad žygis į Krasnojarsko sritį (Šalinską rajoną) link Manos upės Lietuvos jaunuoliams pavyks. Viliamės, kad jie įvykdys savo užsibrėžtus tikslus sutvarkyti ten lietuvių tremtinių kapus ir pabendrauti su Sibiro platybėse likusiais gyventi lietuviais.

(...) Sąskrydžio dalyviai sveikina šią jaunimo iniciatyvą ir mano, kad jų žygis yra puikus patriotizmo pavyzdys visai Lietuvai, gera pamoka jaunimui kaip reikia ne žodžiais, o darbais Tėvynę mylėti. Linkime jiems kuo geriausios kloties, ištvermės ir sėkmės jų prasmingame žygyje.”

Ne juodbėriais išjoję į mūšį

Dr. Aldona Kačerauskienė (antra iš kairės) ima interviu iš A. Susnio.

Dr. Aldona Kačerauskienė

Kas panorės pavažinėti kalvotosios Žemaitijos vieškeliais, tepasuka Janapolės – Luokės (Telšių raj.) žvyrkeliu. Įpusėjus šį dulkantį kelelį, tepažvelgia į kairę. Vienoje Skardamiškio vietoje, išskirtus krūmus keturių ažuolų pavėsyje pastatytas paminklas žuvusiems Šatrijos rinktinės partizanams ir ryšininkams. Tai didžiulis akmuo, rastas miške, kadaise gynęs partizanus nuo stribų ir enkavedistų kulų, su viršuje įmontuotu kalto metalo kryžiumi. Granito lentoje iškaltos devynių žuvusių partizanų pavardės. Pirmasis rinktinės vadas Alfonsas Beniulis, Alfonsas Kondrotas, Alfonsas Mironas ir Domas Puplauskis žuvo 1947 metų gegužės 17 dieną Smilgių kaime gyvenusio ūkininko Antano Najulio sodyboje. Po metų Tiškevičių kaimo ūkininko Povilo Andrijausko sodyboje žuvo Vladas Andriuška, Benedikta

Andriuškaitė, Petras Čiuteikis, Zofija Valiulytė ir dar du partizanai, kurių vardai ir pavardės iki šiol nežinomi. Ant tos pačios granito lentos rasime ir partizanės Elenos Bagdonaitės pavardę. Ji žuvo 1952 metais. Šis paminklas skirtas ir visų Žemaitijos partizanų atminimui.

Paminklo atidengimo iškilmės įvyko gegužės 14-ąją. Šv. Mišios už žuvusius Šatrijos rinktinės partizanus ir ryšininkus buvo aukojamos Luokės Visų Šventųjų bažnyčioje. Jas aukojo Luokės klebonas kun. Antanas Putramentas ir iš Plungės atvykęs kun. Saulius Bytautas, ir taip pat pasakęs pamokslą. Ant Luokės partizanų kapų buvo padėtos gėlės. Gausiai susirinkę žmonės po pamokslą pamaldų patraukė Jonapolės link...

Paminklą pašventino Luokės parapijos klebonas kun. A. Putramentas. Šūvių salvėmis buvo pagerbti visi už Tėvynės laisvę kovoję ir žuvę partizanai. Bemat paminklas paskendo gyvų gėlių jūroje. Toliau buvo sakomos kalbos, deklamuojami eilėraščiai, skambėjo dainos, kurias atliko iš Kuršėnų (Šiaulių raj.) atvykęs tremtinių choras. Reikia manyti, kad visa tai girdėjo ne tik ašaras braukiantys partizanų giminaičiai, žilagalviai bendražygiai, kovų bičiuliai, bet galbūt ir žuvusiųjų vėlės Dievo valia atsiradusios dideliame mūsų būryje. Štai keletas renginyje išgirstų svarbesnių minčių.

Žemaičių vyskupystės muziejaus direktorius Antanas Ivinskis, vienas iš renginio vedėjų, priminė, kad laikas atsikratyti sovietmečio propagandos ir mūsų atmintis įkalto patriotinio įvaizdžio, sietino su kulkomis ir krauju. Partizanai padarė daug gerų darbų ir be ginklo. Štai Žemaičių apygardos vado Vlodo Mantvydo rūpesčiu buvo daromi lietuviški pasai, juos žmonės ne kartą vežė į tolimas tremties vietas ir taip kelios dešimtys tremtinių, turėdami tuos pasus, laimingai pasiekė Lietuvą.

Genocido ir rezistencijos centro darbuotojas Gintaras Šidlauskas priminė, kad Telšių apskrities partizanai buvo drąsūs ir aktyvūs. Jie 1945 metų gegužę keletą kartų buvo užpuolę Luokę, bandė išlaisvinti areštiniame įkalintus žmones. Neveltui Telšių apskrities NKVD skyriaus viršininkas kapitonas Liepa specialiaame pranešime Vidaus reikalų liaudies komisariui Bartašiūnui konstatavo, kad „iš visų Telšių apskr. veikiančių partizanų Luokės valsčiuje jie veikia aktyviausiai, surengdami daug ginkluotų užpuolimų. Daugelio kaimų gyventojai labai noriai jiems talkina, teikia visokeriopą pagalbą“. Liepa prašė karinės paramos. Netrukus Luokės valsčių užplūdo NKVD vidaus kariuomenės šaulių pulko batalionas bei iš kitų valsčių permesti kvalifikuoti NKVD agentai.

Kovo 11-osios Akto signataras, buvęs Šatrijos rinktinės partizanas, Rainių kankinio sūnus Liudvikas Simutis savo kalbą siejo su dabartimi. Jis sakė: „Jei ir toliau balsuosime už Telšių KGB vado sūnelį, už Rusijoje besislapstantį ruselį, už telšiškį, aptapšnojusį visą Lietuvą, vis labiau tolsime nuo tiesos kelio, kuriuo žengė partizanai“. Ir klausė: „Ar užteks mums valios ir proto, kad vadovautumėmės sąžine ir Dievo įsakymais, kad anūkai mūsų neprakeiktų? Kitaip nėra prasmės ir paminklus statyti“.

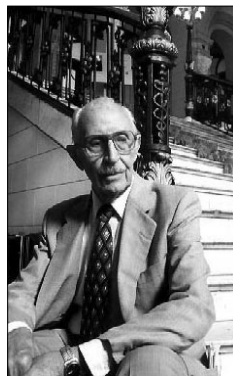
Daug gražių žodžių išgirdo paminklo fundatorius, netoliese avininkystė besiverčiantis ūkininkas, keturių vaikų tėvas Vytautas Kondrotas, paminklo statyba rūpinęsis Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Telšių skyriaus pirmininkas Vitalis Vasiliauskas, Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių sąjungos pirmininkas Valentinas Bartašiūnas, vienas iš renginio organizatorių.

Pakalbinome V. Kondrotą, paprašėme papasakoti apie save. Jis sakė: „1947 metų gegužę žuvęs partizanas Alfonsas Kundrotas buvo mano dėdė, tėvo brolis. Visa giminė buvo ištremta į Sibirą. Aš gimiau Sibire. Iš Sibiro grįžome 1959 metais. Man tada buvo tik ketveri metukai. Į savo namus mūsų neįleido. Kai baigiau vidurinę, neįleido studijuoti teisės mokslų. Tik kai ati-

tarnavau sovietinėje armijoje, leido mokytis Žemės ūkio akademijoje“. Į klausimą, kaip gimė sumanymas partizanams pastatyti paminklą, V. Kondrotas atsakė: „Jiems paminklų nestatė dešimtis metų, nors jie to užsitarnavo. Aš, kaip giminės atžala, šitai privalėjau padaryti. Dabar man žmonės dėkavoja. Nereikia dėkavoti, aš tik įvykdžiau pareigą. Partizanų atminimui paminklų pastatyta mažai. Reikėtų šį darbą tęsti“.

Po paminklo atidengimo ir pašventinimo iškilmų niekas neskubėjo namo: valgė kareivišką košę, skanavo avienos šašlykus, atvežtus iš V. Kondroto ūkio ir čia pat kepusius, ramiai šnekučiavosi apie dabartį, prisiminė pokarį, kai partizanai, anot eilėraščio, „ne juodbėriais žirgais išjojo į mūsų“. Daugelio įsitikinimu, jeigu nebūtų jų aukos, vargu ar būtume buvę tokie tvirti, prieš septyniolika metų stoję į kovą už laisvę ir nepriklausomybę.

Garsi pasaulyje antikomunistinė organizacija John Birch society (JAV) „Rugpjūčio mėnesio žmogumi“ pripažino politologą, publicistą, antikomunistą, Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjungos narį

Vilių Bražėną

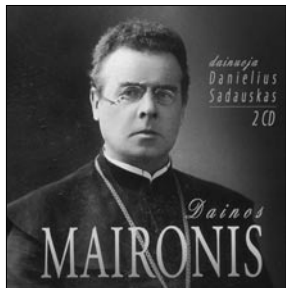
Sveikiname veiklų Lietuvos patriotą, kovotoją dėl jos laisvės. Linkime tvirtybės ir tolimesnės vaisingos veiklos.

Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga
„Varpo“ redakcija

Maironio sukaktims paminėti

Albumo viršelis

Birutė Sriogytė-Vaitkienė

Neseniai išleistos dvi, Lietuvos nacionalinio radijo studijoje, Lietuvos muzikos akademijoje Vilniaus Liuteronų ir Šv.Kazimiero bažnyčiose įrašytos, plokštelės „Maironis. Dainuoja Danielius Sadauskas (2 CD, trukmė 2 val.)“.

Plokštelėse – įvairių kartų lietuvių kompozitorių trisdešimt dainų poeto kunigo Jono Mačiulio-Maironio žodžiais. Tai pirmasis tokios apimties leidybos darbas, skirtas vien Maironiui, pirmoji lietuvių muzikos istorijoje tokia didelė šiam poetui skirta programa, atliekama vieno solisto baritono Danieliaus Sadausko, kurį be jokių abejonių galime vadinti literatūros paveldo per muziką propaguotoju, – iki šiol to neturėta.

Projektas, kuris yra Lietuviškos spaudos atgavimo 100-mečio ir lituanistikos tradicijų bei paveldo įprasminimo valstybinės programos sudėtinė dalis, tarsi atsiremia į tris iškilius sukaktis, kurias minime 2007 metais: **145-ąsias Maironio gimimo metines** (1862 10 21), **75-ąsias poeto mirties metines** (1932 06 28) ir **100-metį nuo to laiko, kai Šveicarijoje buvo baigta rašyti poema „Jaunoji Lietuva“** (1907). Jam įgyvendinti prireikė dvejų įtempto ieškojimo ir nerimo metų. Tai neatsitiktinis projektas. Jis gimė iš siekio kelti nacionalinį pasididžiavimo Lietuva jausmą, kurio mums šiuo metu taip stinga, žadinti tikrąjį atgimimą – dabar jau dvasios, padėti atsikratyti niekaip mūsų nepaleidžiančio sovietizmo. Todėl projektas itin svarbus visiems, kam rūpi Lietuvos ir jos kultūros ateitis, kam artima klasikinė muzika ir literatūra.

Kad tai mums šiuo metu turėtų būti daug svarbiau nei „elito“ vakarėliai ar „žvaigždžių“ (deja, dažnai menamų, netikrų), dainininkui Danieliui Sadauskui savaip antrina ir interneto dienraštyje www.Bernardinai.lt, 2007-06-08) paskelbtas Valdo Kilpio straipsnis „Apie pozityvųjį nacionalizmo pradą“. Vertos dėmesio šio autoriaus pastangos skatinti susimąstyti, kur gali nuvesti „eurorožinio kalbėjimas prie Europos Sąjungos struktūrinių fondų altoriaus“, nepaisymas to, kad „mūsiškis valstybingumo kelias kaip diena ir naktis skiriasi nuo Vakarų valstybių istorijos“, kad esame, kaip nuolat pabrėždavo neseniai iš mūsų tarpo pasitraukęs žymiausias šių dienų lietuvių Gintaras Beresnevičius, naujieji Europos barbarai ir trokštame toliau gyventi bei tęsti unikalią savo valstybės istoriją. Todėl neturime baidytis savo išskirtinumo, neturime užmiršti, kad 19 a. pabaigoje – 20-ojo pradžioje nepriklausomybę atgavusios valstybės atgimė vadovaudamosi nacionalinėmis idėjomis neatsisakyti savo identiteto ir realiai žvelgti į pavojus, kuriuos kelia šiais demokratijos universalizacijos laikais beveik išsitynusi nuosava valstybingumo samprata.

Šitame kontekste ypač sveikintinas ne tik Istorinės atminties akademijos Vilniuje organizuotas renginys „Senosios ir jaunosios Lietuvos susitikimai“, kuriame dalyvavo Gediminaičių giminės palikuonis Paulius Sanguška ir kunigaikščių Radvilų giminės atstovai Motiejus ir Mikalojus Radvilos, bet ir visos – pavienės ar tam tikrų visuomenės grupių – pastangos gaivinti istorinę atmintį, dar ir dar sykį grįžti prie istorijos pamokų ir surasti nuosavą kelią pirmyn, suvokti, jog „Lietuvos potencija ir ateitis – ne išmokytų europinių mantrų bubenimas, bet aiški nuostata, kad negalima ignoruoti nacionalistinės savo pri-

CD „Maironis. Dainos“ pristatymas Maironio literatūros muziejuje Kaune. Greta solisto Jūratė Landsbergytė, Marcelijus Martinaitis, Aldona Ruseckaitė, Jonas Bruveris.

gimties. Ir tai nėra anachronizmas, bet sąžiningas reflektyvus žvilgsnis savęsp“. (V. Kilpys)

Tuo keliu eina ir giedamosios lietuvių poezijos atlikėjas Danielius Sadauskas: jis pažadina, atgaivina, priverčia naujai skambėti senuosius lietuvių literatūros tekstus – Martyno Mažvydo giesmes, Antano Baranausko ir dviejų jo bendravardžių – Strazdo, ir Vienažindžio – eiles, Jono Basanavičiaus ir Vinco Kudirkos surinktas dainas, Mikalojaus Konstantino Čiurlionio ir Vydūno poetinę kūrybą, tarsi atsistodamas šalia šių kūrėjų ir pakviesdamas juos eiti drauge – į mūsų dabarties pasaulį ir rasti savo vietą jame. Tai nelengvas kelias, nes Danielius Sadauskas dažnai renkasi jį pirmasis, o gal ir sunkiausias kelias, tačiau dėkingas, vertinamas ne tik žinovų, bet ir visų, kam brangi tautos dvasios raiška.

Jau ne sykį įvairiais aspektais nagrinėta, kuo savitos ir kuo praturtina mūsų kultūrą šio dainininko pastangos nutiesti tiltą tarp Lietuvos šiapus Nemuno ir anapus jo, tarp liaudiškosios ir dvarų kultūros, tarp bažnytinio grigališkojo ir liaudiško giedojimo tradicijų, tarp žodinės kūrybos ir dainuojamosios poezijos. Anot poeto Sigito Gedos, tai ką darė ir daro Lietuvoje žinomas ir populiarus dainininkas D.Sadauskas, yra modernioji restauracija, individuali, savaiminga apkalbėtojo fenomeno versija.

Pašvęsdamas savo darbą mūsų kultūros paveldo įprasminimui, Danielius Sadauskas ėmėsi surinkti visus muzikos kūrinius Maironio žodžiais, išlikusius iki šių dienų, palyginti anksčiau parašytus kompozitorių kūrinius su sovietmečiu rašytais (žinant sovietinių ideologų požiūrį į Maironį, nereikėtų stebėtis, kad pastarųjų kūrinių nebuvo daug). „Šiame muzikiniame albume klausytojas ras ne tik mūsų klasikų sukurtų kūrinių (vienų – pirminį variantą, kitus – aranžuotus iš naujo), bet ir liaudiškų melodijų“, – sako solistas.

Manytume, kad vertėtų atsisąžinti į prof. V. Landsbergio kalbą, pasakytą konferencijoje „Maironis dainius“ Kaune, Maironio literatūros muziejuje, kur jis užsimena apie Vaižganto paminėtą, profesorių labai sudominusį faktą, kad „būdamas klierikas Maironis yra apylinkėse paskleidęs savo eilių, būtent dainų pavidalu, kurių nėra išleista, jos neįėjo į „Pavasario balsus“. Matyt, kažkoks pasakojimas ar žinojimas apie tai buvo išlikęs žmonių atmintyje“, ir daromą prielaidą, kad „Maironis gali būti jaunystėje paskleidęs dar visai nežinomos autorystės anoniminių dainų, kas labai tikėtina. Čia nematytumėm nieko ypatinga, tiesiog taip buvo, tokia buvo kultūra. Jis nebuvo iškritęs iš jos, kaip koks nors kabinete užsidaręs eilių rašytojas.

Jam viskas skambėjo, jis viską matė, pergyveno, girdėjo, ne tik tai plunksna rašė. Todėl jį reikėtų įrašyti į dainių kvalifikaciją, į šią kūrėjų – dainių kategoriją, kai ji kada nors bus pripažinta: didieji poezijos romantikai [...] visi dainavo. Reikia manyti, kad Maironis dainavo bent dalį savo poezijos“.

Tad labai galimas dalykas, jog kada nors šiuo nauju aspektu tyrinėjant Maironio kaip kūrėjo-dainiaus, palikimą, jis dar bus papildytas ir Maironiui bus grąžinta autorystė bent dalies tų eilių-dainių, kurias kaip žemčiūgus išbarstė po savo „bočių šalį, Lietuvą brangią“.

Siekiant giliau nušviesti Maironio asmenybę, kūrybos šaltinius bei ištakas, prie kompaktinių plokštelių pridėdama informacinis leidinukas, kuriame apie poetą, jo kūrybos reikšmę amžininkams ir mums kalba Vanda Zaborskaitė, Antanas Miškinis, Tomas Venclova, Alfonsas Nyka-Niliūnas, apie Maironio poeziją muzikoje – Jonas Bruveris, apie jo giminių tremtis – Dainora Urbonienė, apie Danieliaus Sadausko santykį su poetu – Marcelijus Martinaitis.

D.Sadauskas, savo kelią pasirinkęs iš tikrojo pašaukimo (baigė studijas Lietuvos konservatorijoje, dabar – Lietuvos teatro ir muzikos akademija, ilgus metus dirbo Lietuvos nacionalinėje filharmonijoje ir įgijo didelę profesionalaus darbo patirtį), daugiau nei dvidešimt metų paskyrė tam, kad vėl suskambėtų Martyno Mažvydo ir kitų mūsų poetų giesmės bei dainos. Tai, kad jis ėmėsi ne tik surinkti profesionalų ir liaudies kūrinius Maironio tekstais, bet ir uždegė troškimu ne vieną kompozitorių naujai prakalbinti poetą-dainių, buvo sąmoningas ir tikslingas jo siekis. Todėl turime pripažinti, kad naujų kūrinių gimimas bei ankstesniųjų interpretacijos – faktiškai vieno žmogaus sumanymas ir didžiulį pastangų siekiant jį įgyvendinti vaisius.

Beje, š.m. birželio 27 – liepos 2 dienomis solistas dalyvavo Šveicarijos lietuvių bendruomenės surengtame Maironio minėjime ant Keturių kantonų ežero kranto stovinčioje viloje *Villa St. Charles*, kurioje poetas 1907 m. baigė rašyti poemą „Jaunoji Lietuva“. Ant vilos sienos, kaip mūsų pagarbos ženklas genialiajam dainiui, buvo atidengta jam skirta paminklinė lenta.

Solistas subtiliai jaučia poetinį tekstą, neužgožia poeto, suvokdamas, kad Maironio negalima vertinti įprastiniais kalbos melodingumo ir muzikalumo kriterijais, kad jo eilėraščių būdingas – tegul ir subtiliai slepiamas po lyrizmo ir romantiško polėkio skraiste – gilus tragizmas, sielvartas dėl Tėvynės likimo, pakylėti virš kasdienybės jausmai, didelė emocinė įtampa, nulemiantys savitą konstrukciją ir nekasdienišką intonaciją, todėl jis, kaip atlikėjas, turi maironiškąją (o ir liaudies dainoms būdingą) nuotaikų kaitą perteikti ypač jautriai ir nepretenzingai. „Taip susiformuoja naujas istorinis matymas...“ – pastebi muzikologė Rita Nomickaitė. (*Užtaisyti istorijos spragas, Krantai*, (4)).

D.Sadauskui talkino kompozitoriai Bronius Kutavičius, Mindaugas Urbaitis, Jurgis Gaižauskas, Vytautas Mikalauskas, Algimantas Bražinskas, Valentinas Bagdonas, Jūratė Baltramiejūnaitė, Vytautas Klova, dvidešimt du atlikėjai instrumentalistai, solistai, liaudies instrumentų ansambliai ir orkestrai, šiose kompaktinėse plokštelėse skamba ir violončelė, vargonai, klavesinas, smuikas, valtorna, klarnetas, fortepijonas, ir gitara, ir kanklės... Tai nėra atsitiktiniai dalykai, o ilgų apmąstymų, Maironio kūrybos studijų padiktuotas sprendimas pasirinkti tokį atlikimo būdą, kuris labiausiai atitiktų poezijos kūrinio prigimtį ir formą.

Štai atliekančiam dainą „Trakų pilis“ solistui pritaria valtorna ir vargonai – taip išjudinamos vis didesnės kalbinės medžiagos masės, išryškinamos kylančios ir krintančios intonacijos, vis didėjanti emocinė įtampa. „Aš norėčiau prikelti“ ir „Jaunos dienos“ skamba pritariant violončelei ir fortepijonui, o giesmei „Lietuva brangi“ solistas pageidavo, kad pritartų kanklės (ši

kanklių melodija pasitinka veriančius Maironio literatūros muziejaus Kaune lankytojus), birbynė ir vargonai.

Lietuvoje dar ne vienas mena, kaip liaudies dainų ir šokių ansambliai *Lietuva* Vilniaus valstybinėje filharmonijoje užgiedojus (ne uždainavus!) daugelį metų draudžiamą (nors oficialiai to neskelbiant) „Lietuvą brangią“, salė nuščiuvo ir atsistojo – giesmė skambėjo kaip himnas, kaip raginimas atgimti, kelti Lietuvą. Sutriko net ansamblio vadovas Vladas Bartusevičius – „Ar daug reikia, kad naujoji programa „Amžių vėjas“ būtų uždrausta, o tiek pastangų padėta, kad į ją būtų įkomponuotas Maironis!“ – ir, kilus ovacijoms, suskubo pradėti diriguoti kitą kūrinių...

Čekų kompozitorius Berdžichas Smetana, paprašytas sukurti himną besivaduojančiai iš Osmanų imperijos Čekijai, atsakė, kad himnas yra ta giesmė, kurią tauta gieda savo liūdesio ir skausmo valandą, ta giesmė, kuri prikelia tautą kovai už laisvę ir tampa jos vėliava. „Lietuva brangi“ – tarsi antrasis mūsų tautos himnas, ne mažiau negu Vinco Kudirkos „Tautiška giesmė“ telkęs mus ir vienijęs visose mūsų kovose dėl laisvės. To iškilmingo tautos atgimimo dainiaus sugrįžimo liudininkas, Danielius Sadauskas šią giesmę, kurioje slypi visa Lietuvos dvasia, gieda nesutrumpintą – kaip himną.

Ir pirmąjį Maironio eilėraštį „Miškas užia“ (muz. Juozo Naujalia) atlieka pritariant vargonams. Kaip liaudies daina, šis kūrinys (išspausdintas *Aušroje*, 1885, Nr. 7–8 pavadinimu „Lietuvos vargas“) plito jau anksčiau, buvo dainuojamas slaptosios savišvietos organizacijoj, kuriai priklausė ir Maironis.

Šiame dideliame dvigubame albume rasime Juozo Naujalia „Oi neverk, matušėle“, iškilmingą priesaiką primenančią giesmę-monologą „Nebeužtvenksi upės bėgimo“, orkestro, vargonų ir ansamblio pritiriamos skamba dainos „Kur lygūs laukai“, „Neapleisk mūsų“, „Užtrauksim naują giesmę“. Eilėraščio „Oi neverk, motušėle“ tekstas pirmą kartą skelbtas 1895 m., vėliau ne sykį redaguotas ir pavadintas „Senovės daina“ (užregistruota 15 variantų). Šis kūrinys, D.Sadausko į plokštelę įrašytas 1982-aisiais, buvo atliktas per Poezijos pavasarį – ne liaudiškas variantas, o Juozo Naujalia kūrinys smuikui, fortepijonui ir balsui (šią herojinio plano dainą dainuoti buvo draudžiama, todėl į programą ji nebuvo įtraukiama, tačiau solistas nutaikydavo tinkamą momentą ir rasdavo būdą ją atlikti). Praeitais karine heroika, detalių vengimu, tradicinių įvaizdžių vartojimu, laisvės kovų ir mūšyje kritusio kario aukštiniu, kaip pastebi literatūrologė Vanda Zaborskaitė, šis kūrinys ypač artimas senosioms – dar kryžiuočių laikų – karinėms liaudies dainoms, tačiau Maironis akcentuoja ne motinos sielvartą, o kario, padėjusio galvą už Tėvynę, pasiaukojimo prasmę. Būtent dėl to šis kūrinys jau seniai peržengė savo epochos ir Lietuvos, juo labiau maironiškosios Lietuvos, ribas ir tapo svarbus visoms už laisvę pakilusioms tautoms.

„Trejus metus gyvenau Maironiui“, – sako D. Sadauskas, mat tiek laiko truko plokštelės įrašinėjimas. Tačiau sumanytas brandintas daugelį metų – tada, kai pirmą kartą lietuvių kultūros istorijoje įdainavo Mažvydo giesmes, A. Baranausko, A. Vienažindžio, V. Kudirkos ir daugelio kitų mūsų klasi-

Danielius Sadauskas prie Keturių kantonų ežero.

kų poezijos kūriniai, J. Basanavičiaus „Ožkabalių dainas“ (iš viso – 8 CD).

Dainininko Danieliaus Sadausko įtempto kūrybinio darbo vaisiai – didžiulis turtas, lobis, kurio vertę ir švytėjimą gal ne iš karto pajusime. Skatinimas atsigręžti į Maironį ir gyventi Maironio idealais, pastangos grąžinti mums (jau šiuolaikiško skambesio) visų poetų-dainių palikimą – pradedant M. Mažvydo giesmių garsų pažadinimu iš amžių miego ir baigiant šlovės vainiku Maironiui – jau tapo mūsų kultūrinio paveldo dalimi.

Paklaustas apie ateities planus, Danielius Sadauskas jų neslepia: „Sumanymas veja sumanymą – tik duok, Dieve, laiko ir jėgų. Esu Labdaros fondo V. Kudirkos vardui įamžinti vienas steigėjų. Paminklo atidengimo Vilniuje išskilmės rengiu V. Kudirkos muzikinį albumą.

Pabaigai dera pridurti Justino Marcinkevičiaus pastebėjimą: „Unikali dainininko programa ...ne vienam suteiks džiaugsmo, o mūsų jaunimui bus įspūdingas, neužmiršamas

atradimas, padėsiantis formuotis į nacionalines vertybes besiremiančiai asmenybei. Mūsų mokykloms tai būtų vertinga pagalba, praplečianti, pagilinti literatūros (ir istorijos) mokytojų programas.

Neabejoju, kad

D. Sadausko kompaktine plokšte pasinaudos ne vienas šventinių jubiliejinių vakarų ir minėjimų rengėjas“. Atkreiptume užsienio lietuvių bendruomenių dėmesį, kad D. Sadausko kūryba būtų tikra atrama lietuvybei išsaugoti.

Viloje „Villa St. Charles“ paminklinė lenta Maironiui.

Ar ne per ilgai ignoruojama Konstitucija?

Paulius Demeikis

Šeštasis iš sovietinės

Verta su sveiku pilietiniu humoru prisiminti pagal Kremliaus kurpalį štampuotų sovietų respublikoms konstitucijų šeštąjį straipsnį, skelbusį, kad sovietinės „visuomenės vadovaujanti ir vairuojanti jėga, jos politinė sistemos, valstybinių ir visuomeninių organizacijų branduolys yra Sovietų Sąjungos Komunistų partija. SSKP egzistuoja liaudžiai ir tarnauja liaudžiai“. Tai buvo bandymas suteikti pagrindinei okupanto struktūrai tariamą teisinį pagrindą. Savaimė suprantama, kad Kremliaus absoliučiai ir kategoriškai vengė įvardyti represines struktūras, pavyzdžiui, GPU, KGB, NKVD kaip būtiniausių kompartijos pagalbininkus, be kurių „tarnavimas liaudžiai“, slopinant bet kokius pavergtos tautos siekius atkurti valstybingumą nebuvo įmanomas.

Pagalbininkas tampa šeimininku

Kai suiro Sovietų Sąjunga ir Rytų imperijoje buvo brutaliai užgesintos kuklios rusų demokratijos prošvaistėlės, įvyko esminių sovietų politinės sistemos pokyčių. Kompartijos CK ir KGB apsikeitė vietomis. Šalies valdymo struktūrų vadovaujančius postus ištisai perėmė kagėbynas. Komunistų partija išliko, tačiau jos vaidmuo toli gražu ne pirmas. Esminis Rytų užsienio politikos dėmuo – imperinis agresyvus požiūris į kaimynės valstybes nepasikeitė. Jis išliko nepakitęs per visas formacijas: caro, genseko, prezidento valdymo laikotarpiais. Tačiau propagandinė dezinformacija niekada negalėjo užmaskuoti tikrųjų grobikiškų tikslų.

Prašapo komunizmo fazė

Posovietinėje visuomenėje dar gyvi prisiminimai apie sovietų kompartinius pseudomokslus. Stebina ir, tiesą pasakius, negali nestebinti, kodėl iki šiol tituluoti politologai iš Rytų šalies, o ir mūsų šaliai, kurie puikiai aklimatizavosi iki tol peiktoje nepriklausomoje Lietuvoje, nesiima paaiškinti, kokių būdu buvusioje Sovietijoje iš „brandaus socializmo ekonominės formacijos fazės“, kai jau tik žingsnelis buvo belikęs iki „aukščiausios visuomenės organizavimosi fazės - komunizmo“, įvyko šuolis... atgalios - į laukinio imperinio kapitalizmo formaciją? Gal toji „komunizmo fazė“, kontrabandininkų papročiu, buvo patydom, nepastebimai peršokta? Šia tema mokslinių publikacijų nelabai, nelabai, o gal ir visai nėra, bet publicistai retsykiais mėgina grybštelti. Atrodo, kad komunizmo bankrotas tik išryškino imperinių agresyvių kėslų pastovumą,

tebesitęsiantį jau keletą šimtmečių.

Šeštasis iš lietuviškos

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 6 straipsnis byloja, kad „Konstitucija yra vientisa ir tiesiogiai taikomas aktas. Kiekvienas savo teises gali ginti remdamasis Konstitucija“. Taigi ir Seimo narys, ir valstybės pareigūnas, ir mokytojas ir kiekvienas pilietis turėtų remtis šiuo pamatiniu principu, siekdamas stiprinti nacionalinį saugumą. Jis išreikštas Konstitucijos 3 straipsnyje: „Tauta ir kiekvienas pilietis turi teisę priešintis bet kam, kas kėsina į Lietuvos valstybės nepriklausomybę, teritorijos vientisumą, konstitucinę santvarką.“

139-asis vienareikšmiškai ir be išimčių

Ne kartą tekdavo išgirsti klausimą dėl šios nuostatos: „Turi teisę priešintis, tai nereiškia, kad privalo priešintis, ar ne taip?“ Konstitucijos 139 straipsnis vienareikšmiškai teigia, jog „Lietuvos valstybės gynimas nuo užsienio ginkluoto užpuolimo - kiekvieno Lietuvos Respublikos piliečio teisė ir pareiga“. Niekam, nepaisant, amžiaus, lyties, tautybės, profesijos nėra jokių išimčių! Teisė tvirtai susieta su pareiga nepalieka jokių abejonių. Be to, to paties straipsnio antroji dalis byloja, kad „piliečiai privalo atlikti karo ar alternatyviają krašto apsaugos tarnybą.“ O štai „Ginkluotos gynybos ir pasipriešinimo agresijai įstatymas“ svarbiausias Lietuvos gynybos politikos nuostatas, grindžia „visuotinės ir besąlyginės gynybos principu.“

Ignoruojama konstitucinė nuostata

Tėvynės Sąjunga (TS) pirmoji atkreipė dėmesį į nemažą susirūpinimą keliantį Konstitucijos 139 straipsnio ignoravimo faktą: „Yra pagrindo teigti, kad Konstitucijos nuostata iš esmės šiuo metu nėra vykdoma.“ Ši itin aktuali problema buvo išryškinta liepos 17 d. spaudos konferencijoje „Karo tarnybos reformavimas: šauktinių kariuomenės likimas.“ Seimo narė Rasa Juknevičienė pristatė du problemos sprendimo būdus. Seimas išėjo atostogų. Tyla. Bet kodėl tyli politikos apžvalgininkai, analitikai, filosofai?

Taip, Lietuvos saugumas grindžiamas naryste NATO. Tai patikimas valstybės sienų saugumo garantas. Tačiau reikia atsižvelgti į keletą aplinkybių, būdingų Lietuvai. Esame ir, matyt, ilgai būsime Europos Sąjungos paribio valstybė. Agresyvių ginkluotų išpuolių ir provokacijų tikimybė didelė. Tai akivaizdžiai liudija XX amžiaus patirtis. Ši patirtis įpareigoja sąmoningus piliečius neprarasti budrumo ir būti pasirėngusiems, ištikus reikalui, stoti į gynėjų gretas.

Pasinaudoti Vakarų patirtimi

Ginkluoto konflikto atveju galima dalies krašto okupacija. Esame posovietinė visuomenė su visomis jai būdingomis negaliomis. Pilietinės savimonės ugdymo šeimoje, mokykloje reikalai nėra patenkinami. Ar visi piliečiai laikysis visuotinės ir besąlyginės gynybos principo ištikus krizei? Matyt, jaunuoliai turėtų būti rengiami ir kraštinio pavojaus atvejui. Kita vertus, labai naudinga būtų pasinaudoti Švedijos, Danijos, Šveicarijos patirtimi. Ji visapusiškai pamokanti ir sektina.

Kintant kariuomenės uždaviniais narystės NATO sąlygomis, mažinant šaukiamųjų atlikti karo tarnybos prievolę skaičių, reikėtų imtis aktyvių priemonių, kad nacionalinio saugumo interesai nenukentėtų. TS pasiūlymuose numatoma vykdyti kariuomenės ir karo tarnybos reformą, laikantis kartinio visuotinės ir besąlyginės gynybos principo, siejamo su NATO kolektyvinės gynybos principu. Siūlomi du variantai. Pirmasis numato profesionalų kariuomenę ir visuotinę pradinį septynių savaičių karinį apmokymą, privalomą visiems 18–24 metų am-

žiaus jaunuoliams. Žinoma, per tokį trumpą laiką jaunuoliai išeitų bazinį jaunojo kario parengimo kursą.

Rezervo kariai ir visuomenė

Visa kita tektų pasiekti per pakartotinius mokymus ir pratybas. Tokiu būdu būtų išvengta minėto Konstitucijos 139 straipsnio pažeidimų. Jaunieji kariai po to būtų įrašomi į atsargą. Atsarga yra dviejų tipų. Aktyviojo rezervo kariai būtų šaukiami į periodinius mokymus ir pratybas per visą buvimo rezerve kadenciją. Patekusieji į individualųjį rezervą būtų šaukiami į tikrąją karo tarnybą tik paskelbus mobilizaciją.

Po pradinio apmokymo numatoma savanoriška aktyvi profesinė tarnyba kariuomenėje trejus metus. Ją atlikus būtų teikiamos lengvatos ir valstybės finansinė parama, siekiant aukštojo mokslo. Tokia sistema stiprintų kariuomenės ir visuomenės savitarpio ryšius ir labai teigiamai veiktų visuomenės pilietinės savimonės formavimąsi.

Reikia tikėtis, kad ši aktualija bus plačiai aptarta žiniasklaidoje ir išdiskutuota Seime.

Liudija kagėbistinis braižas

Algimantas Zolubas

Voragyvių klasei priklausantys skorpionai (lot. *scorpiones*) savo auką nužudo žnyplėmis arba nunuodija. *Buthidae* šeimos skorpionai esą atsakingi už didžiausią mirčių skaičių. Tačiau iš tikrųjų baisesnių už *scorpiones sovieticus* nei gamtoje, nei žmonijos istorijoje nėra; jų aukų skaičius viršija šimtą milijonų. Jei gamtiniai skorpionai įsikūrę tik tam tikrose žemės vietose, sovietinių skorpionų žnyplės ir nuodai pasiekia žmogų atokiausiuose žemės kampeliuose. Nors pagrindinė sovietinių skorpionų buveinė formaliai patyrė griūtį, tačiau tikrovėje buveinė ir minimi skorpionai išliko.

Rugpjūčio 23 dieną sukako metai nuo Lietuvos VSD karininko, diplomato, Lietuvos patrioto Vytauto Pociūno žūties. Kaip ir kas beaiškintų V.Pociūno žūtį, jos priežastį geriausiai paaiškina jos „neišaiškinamumas“, trumpai tariant, *scorpiones sovieticus* braižas.

Tas braižas pasižymi staigiu nužudimu ar lėtiniu nunuodijimu neaiškiomis aplinkybėmis, sąmoningu vengimu aiškintis aplinkybes, jų neišaiškinimu. Toks braižas palydėjo Lietuvos prezidento Antano Smetonos žūtį „neaiškiomis aplinkybėmis“ 1944 01 09 Klivlende (JAV), pasikėsinimas į popiežių Joną Paulių II 1981 05 13 Vatikane, Vilties prezidento Stasio Lozoraičio, po pasivaišinimo kiaušiniaus su majonezu „Draugystės“ viešbutyje, mirtis 1994 06 13 Putname (JAV). Minimą braižą liudija ir kitos žūtytys (nužudymai) Lietuvoje.

Iškilus kalbininkas Jonas Kazlauskas „nuskendo neaiškiomis aplinkybėmis“ Neryje 1970 10 08.

Kunigas, Helsinkio grupės narys Bronius Laurinavičius po savivarčio ratais „pakliuvo“ ir žuvo 1981 11 24.

Vienas iš „Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronikos“ leidybos iniciatorių, Tikinčiųjų teisėms ginti katalikų komiteto kūrėjas, kunigas Juozas Zdebskis „žuvo autoavarijoje“ 1986 02 05.

Mokslininką, Seimo narį, veiklų Lietuvos patriotą Tautvidą Lideikį 1993 07 15 „netyčia suvažinėjo sunkvežimis“.

Iškilus žurnalistas, veiklus Lietuvos patriotas Kęstutis Žičkus žuvo „eismo įvykyje“ 1996 07 05.

Mažiau visuomenei pažįstamoms asmenybėms sovietinės represinės struktūros taikė kitokią, lėto maravimo kankinimais kalėjimuose bei lageriuose, psichiatrinėse ligoninėse ar šūvio į pakaušį braižą.

Vytauto Pociūno likimą, VSD karininko žūtį lėmė jo išsiuntimas į Baltarusiją, prie kurio tiesiogiai prisidėjo, ką ir pats

pripažino, VSD vadovas, KGB rezervistas Arvydas Pocius. Baltarusijoje žūties aplinkybes tyręs ir bylą nutraukęs prokuroras Justas Laucius šį pavasarį, kovo 30-ąją, minint Lietuvos prokuratūros 17-ąsias metines, gavo mįslingą apdovanojimą: Valsybės saugumo departamentas jam įteikė 2-ojo laipsnio „Nuopelelų kryžių“. Kas gali paneigti, kad apdovanojimą gavo ne už kagėbistinį braižą?

Velionio našlė, Piliečių Santalka bei kitos visuomeninės organizacijos ir asmenų grupės kreipėsi į aukščiausiąs teisėsaugos ir teisėsaugą prižiūrinčias institucijas su prašymu pakartotinai kruopščiai ištirti V.Pociūno žūties aplinkybes, išaiškinti sukeltą šmeižto prieš velionį iniciatorius ir vykdytojus.

V.Pociūno žūties byla formaliai nutraukta, tačiau nebaigta. Jos baigtis – ne tik aukščiausių valstybės institucijų garbės, bet ir valstybės saugumo reikalas.

Šių metų liepos 5 dieną per šimtas Lietuvos kultūros žmonių ir Piliečių santalkos atstovų viešu laišku paragino generalinį prokurorą atlikti konstitucinę pareigą ir pradėti ikiteisminį tyrimą dėl žuvusio pulkininko Vytauto Pociūno šmeižto.

Į laišką atsakęs prokuroras Gintas Ivanauskas pranešė, kad Generalinė prokuratūra atsisako pradėti ikiteisminį tyrimą dėl žuvusio pulkininko šmeižto, nes prokuratūroje „be kitų versijų, buvo tikrinama versija, ar jis galėjo šlapintis per langą ir tuo momentu iškristi“. Šios tyrimo atmetos, taigi jokiais faktais nepagrįstos, informacijos organizuotas skleidimas, prokuroro Ginto Ivanausko tvirtinimu, nėra „veika, turinti baudžiamojo nusižengimo, numatyto Baudžiamojo kodekso 313 str. 2 d., požymių“.

Susipažinusi su tokiais prokuroro Ginto Ivanausko išdėstytais argumentais Santalka prašo generalinio prokuroro informuoti visuomenę, ar jis ir ikiteisminiam tyrimui vadovavęs prokuroras Justas Laucius nurodė bei leido tuometiniam VSD generaliniam direktoriui Arvydui Pociui ir jo pavaduotojui Dainiui Dabašinskui organizuoti, o VSD pareigūnui Audriui Penkauskui platinti žuvusį pulkininką V. Pociūną žeminančią ir tikrovės neatitinkančią informaciją?

Prokuroro taip pat klausiama: jei žuvusį V.Pociūną žeminanti ir tikrovės neatitinkanti informacija buvo platinama prokurorams nurodžius arba leidus, kodėl ir kokių tikslų siekiant tai daryta? Kodėl būtent ši informacija iš visos ikiteisminio tyrimo medžiagos buvo išskirta kaip vienintelė visuomenei platinta?

Taip pat Santalka klausia generalinio prokuroro: jei žuvusį V. Pociūną žeminančią informaciją, kurią Generalinė prokuratūra

skelbia esant ikiteisminio tyrimo duomenimis, VSD vadovai ir pareigūnai skleidė be prokurorų leidimo bei nurodymo, kodėl šiam ikiteisminiam tyrimui vadovavusi ir jį vykdžiusi Generalinė prokuratūra neužtikrino, kad VSD vadovai nepažeidinėtu Baudžiamojo proceso kodekso.

Kaip skelbia žiniasklaida, Baltarusijoje žuvusio saugumo karininko Vytauto Pociūno žūtį, visuomenei kilus abejonių dėl tyrimo aplinkybių, tirs ir speciali Premjero sudaryta komisija. Jai vadovaus privačios leidyklos „Aidai“ direktorius Vytautas Ališauskas. Komisijoje be V. Ališausko taip pat dirbs generalinio prokuroro pavaduotojas Gintaras Jasaitis, VSD generalinis direktorius Povilas Malakauskas, europarlamentarai Vytautas Landsbergis ir Aloyzas Sakalas, Užsienio reikalų ministras Petras Vaitiekūnas, buvęs VSD vadovas Jurgis Jurgelis, parlamentaras Justinas Karosas ir Piliečių Santalkos tarybos pirmininkas Jonas Kronkaitis. Premjeras sudarė šią komisiją, pasigirdus įvairių visuomeninių organizacijų bei atskirų piliečių protestams, jog Generalinė prokuratūra vengia sąžiningai tirti V. Pociūno žūtį aplinkybes.

Iš tikrųjų, kai aiškiai numanomo nusikaltimo pėdsakai ataušo, o jie dėl mūsų prokuratūros akivaizdaus abejingumo (pasišlovė nedraugiškos šalies prokuratūros tyrimu) buvo dirbtinai aušinami, dabar prokuratūrai belieka užimti savo munduro garbės gynybos poziciją. Vyriausybės vadovas sudarė komisiją ne iš visuomenės atstovų, ypač teisininkų, o daugiausia iš valstybės pareigūnų, kurios tikslas, daugelio nuomone, „garą nuleisti“ visuomenėje, norom ar nenorom glaistyti nusikaltimo kagėbistinį

Nuoširdžiai užjaučiame Lietuvos rezervo karių
Vilniaus apskrities vadą **Sigitą Vaičiulionį**,
jo mylimai mamytei mirus.

Nuoširdžiai užjaučiame Krašto apsaugos ministro
patarėją **Joną Gečą**, jo mylimam tėveliui mirus.

Nuoširdžiai užjaučiame LKKS sąjungos atkūrimo
iniciatyvinės grupės narį **Arvydą Dauderį**,
mirus jo mylimai mamytei.

Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga
Krašto apsaugos bičiulių klubas
„Varpo“ redakcija

VARPAS Leistas politkalinių sovietinės koncentracijos stovylose: 1955 m. Vorkutoje ir 1957 m. Intoje, nuo 1975 m. iki 1989 m. – pogrindyje Lietuvoje. Atkurtas 1996 m. vasario mėn.

Leidėjai Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga,
SL 22 09, ISSN 1648-0244.

Adresas: Architektų g. 14-60, Architektų g. 8-4, LT-04210 Vilnius.
Tel.: 2444619, 2442157. **Faksai:** 2444619, 2442157.

Redaguoja redakcinė kolegija. Numerio dailininkė ir dizainerė Neringa Motiejūnaitė. Bendradarbiams honoraras nemokamas. Straipsnių turinys nebūtinai turi sutapti su redakcijos nuomone, straipsniai ir nuotraukos nekomentuojami ir negražinami.

155-ojo „Varpo“ numerio redaktorius – Algimantas Zolubas
Skaitykite „VARPA“ internete: www.lrs.lt/rezistencija lietuvių, anglų ir rusų kalbomis

Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga (kodas 191913666)
Atsiskaitomoji sąskaita AB Bankas HANSABANKAS, Karoliniškių KA.
Sąskaita Nr. LT62.73000.10002492325

Išleido ir spausdino „Baltijos kopija“. Kareivių g. 13b, Vilnius.
Tiražas 700 vnt.

pėdsaką. Ar galima iš šios komisijos tikėtis prokuratūros tyrimo sąžiningumo vertinimo, atsako komisijos sąstatas.

J.Karosas – Seimo užsienio reikalų komiteto pirmininkas – savo elgesiu jau ne kartą yra parodęs, kad vardan draugiškų santykių su Baltarusija ar Rusija, Lietuvos reikalus reikia dėti į šalį.

A.Sakalas savo poziciją VSD šefo atžvilgiu išreiškė rašinyje „Politologai“ (Bernardinai.lt, 2007-05-29). Ten autorius tvirtina, kad jaunas politologas Tomas Čyvas parašė seriją straipsnių apie buvusį VSD šefą A.Pocių, kurie profesorei V.Zaborskaitėi pasirodė labai vienašališki, už ką T.Čyvas išreiškė nepasitenkinimą V.Zaborskaitė. A.Sakalas neva gindamas V.Zaborskaitė, akivaizdžiai gina A.Pocių. Tokia išankstinė komisijos nario nuostata bei visuomenei žinomi V.Landsbergio ir A.Sakalo asmeniniai santykiai komisijai iš anksto lemia nekonstruktyvų jos darbą.

G.Jasaitis, netenka abejoti, laikysis prokuratūrą pateisinančios pozicijos.

P.Vaitiekūnas, jausdamas URM atsakomybę už V.Pociūno išsiuntimą į Baltarusiją ir su juo susijusią žūtį, nedrįs kelti abejonių dėl prokuratūros tyrimo sąžiningumo.

P.Malakauskas, nespėjęs apšilti VSD vadovo poste, vargu ar pajėgus ir ar imsis dėl suprantamų priežasčių savo pirmtako bei prokuratūros veiklos vertinimo, juolab kad ankstesnė jo veikla niekaip su V.Pociūno žūties aplinkybių ir šmeižto kampanijos prieš jį tyrimu nebuvo susijusi.

Jei visuomenei atstovauti paskirti V.Ališauskas, V.Landsbergis J.Kronkaitis ir J.Jurgelis komisijai tarsi ir tiktų, tai iš visos paskirtos komisijos drauge negalima tikėtis nei „garo nuleidimo“, nei kagėbistinio pėdsako išaiškinimo ar užglaistymo. Gerai kad Premjeras rodo susirūpinimą V.Pociūno žūties aplinkybių tyrimu, tačiau sudarydamas komisiją jis turėjo įvertinti komisijos narių gebėjimą konstruktyviai dirbti. Dabar panašu, kad komisijoje užprogramuotos dvi nuostatos: viena – tarsi iš tikrųjų vertinti prokuratūros tyrimo sąžiningumą, kita – ginti prokuratūros munduro garbę. Pastarajai nuostatai ginti suteikta didesnė galia (vien aritmetiškai – 5:4). Taigi paskirtoji komisija gal ką naują išsiaiškinti, matys nešvarias, tačiau ataušusias ar specialiai aušintas kagėbistines pėdas ir tokį pat braižą, prokuratūros aplaidumą, tačiau jos atskiri nariai reikalą savaip komentuos, bendro sutarimo neras, todėl ir „garo nuleisti“ nepavyks. Tačiau ir toks Premjero sprendimas yra geriau, nei tūnojimas nežinioje ar prokuratūros monologo klausymas.

Visuomenei lieka įdėmiai sekti šios komisijos bei prokuratūros darbą (gal priežiūrai sudaryti visuomeninę komisiją), reikalauti visų aplinkybių tyrimo viešini, kol bus pasiekta aiški V.Pociūno bylos baigtis.

Aukos **VARPUI**

Už aukas „Varpui“ dėkojame:

P.Repšiai (Australija) – 200 Lt (čekis), M.Šironienei – 30 Lt, A. ir A. Vosyliams (JAV) – 100 USD, J.Bruzgai – 10 Lt, O. Ir P. Zagreckams – 50 Lt, M. ir J. Sadūnams – 20 Lt, N.Sadūnaitei – 20 Lt, M.Žaliauskui – 50 Lt, A.V.Raupeliui – (pervedimu) 50 Lt, Sigitui – 10 Lt, R.Ščerbavičiui – (pervedimu) 250 Lt, A.Valaikienei – 50 Lt, M. Janėnaitei – 10 Lt, A. Ramanauskui – 50 Lt, A. Paulavičiūtei-Erelienei – 50 Lt.

Dėkojame už pervestus į LLKS sąskaitą 2 proc. nuo pajamų mokesčio.

Už nuotraukas dėkojame: E.Šiugždai, D.Sadauskui, E.Simanaičiui, J.Parnarauskui, E.Burokui.

LLKS žinios

LLKS rūpesčiu (Povilas Mataitis, Jonas Burakas), pakvietus į pagalbą Lietuvių kultūros draugijos pirmininką d. doc. Aldoną Pupkį, kalbininką dr. Praną Kniūkštą, Vilnios dr-jos pirmininką hab. dr. Kazimierą Garšvą, Lietuvos kultūros kongreso tarybos pirmininką prof. Krescencijų Stoškų, stojo prieš skubotą LR vardų ir pavardžių įstatymo projektą, kuriuo bandoma įvesti į lietuvių kalbos abėcėlę raides q, x, w. Ši grupė susitiko su visomis Seimo frakcijomis, išdėstė savo argumentus ir kvietė Seimo narius nepritarti Teisingumo ministerijos paruoštam įstatymo projektui. Visos frakcijos pritarė grupės siūlymui ir pažadėjo, kad prieštaraus tokio įstatymo projektui. Susitikimai pagal sudertintą grafiką tęsėsi dvi savaites.

Sveikiname

Juozą Algimantą Liesį
su 60 metų sukaktimi

Antaną Šatą
su 60 metų sukaktimi

Stanislovą Grainienę
su 60 metų sukaktimi

Stasį Averką
su 50 metų sukaktimi

LLKS pasiuntė Teisingumo ministrui, VSD generaliniam direktoriui ir generaliniam prokuroriui raštą dėl LLKS narės Teresės Paberlienės sūnaus Šarūno neteisingo apkaltinimo.

Liepos 15 d. Lemonte (JAV) įvyko Nijolės Gaškaitės knygos „Pasipriešinimo istorija. 1944 – 1953 m.“ pristatymas. Tuo pat metu vyko lietuvių bendruomenės gegužinė.

Rugpjūčio 23 d. LLKS nariai aktyviai dalyvavo visuose renginiuose mitingo prie A. Mickevičiaus paminklo 20-mečio minėjime. Lietuvos Sąjūdžio Vilniaus rajono grupė ir LLKS organizavo paminėjimo renginį 16-me Baltijos kelio kilometre, kuriame dainavo Mokslų Akademijos choras, liepsnojo laužai, skambėjo dalyvių dainos.

Rugpjūčio 26 d. Šliėnavoje (Kauno r.) vyko šv. Baltramiejaus atlaidai. Du pamokslus pasakė mons. Alfonsas Svarinskas. Kun. klebonas kan. V.Vaičiūnas 2-jų šv. Mišių aukų rinkliavą padovanojo „XXI amžiaus“ laikraščio leidybai. Tai sektinas pavyzdys kitoms parapijoms.

Rugpjūčio 25 d. Šlapelių namuose Vilniuje įvyko Tautinės mokyklos 100 metų jubiliejaus minėjimas. (1909 m. išleisti pirmieji vadovėliai lietuviškoms mokykloms lietuvių kalba. 1939 m. uždarytos visos lietuviškos „Ryto“ mokyklos lenkų okupuotoje Rytų Lietuvoje).

Š.m. rugsėjo 1 – 2 d. d. įvyks Gardino II vidurinės mokyklos absolventų susitikimas, istorinių vietų lankymas.

Rimti pasiūlypimai Juozo Erlicko ir Juozo Kazicko politiškai pasvarstymai prie smėlio dėžės

Maža kas žmogui gali prisispapnuoti... Man štai ėmė ir prisapnavo sapnas, regis, labai artimas tikrovei.

Susėdo du Juozai prie smėlio dėžės, žarsto jį šakaliukais ir diskutuoja, kuris iš jų verslininkas, kuris politikas. Kai kam atrodo, kad tiek Erlicką, tiek Kazicką politika domina tiek, kiek Kazimirą Prunskienę domina „runkeliai“. Tačiau šiedu, taikydami į politikus, kelia savo veiklą į ją atitinkantį lygį. Diskusiją nugirdęs Egidijus Kūris, norėdamas diskusiją išvesti iš aklavietės, davė politikos ir verslo apibrėžimus: politika yra valstybės reikalų tvarkymas, verslas – darbas, užsiėmimas, duodantis medžiaginę ar finansinę naudą. Po išmintingo išaiškinimo tapo suprantama, kad abu Juozai yra politikai; vienas Lietuvos valstybės garbei parašė kelias knygas, dainomis šlovina ją ir save kaip valstybės pilietį, kitas – iš savo santaupų remia įvairius valstybinius projektus. Diskusija abipusiu sutarimu galėjo būti baigta, tačiau horizonte pasirodė Palmira Galkontaitė ir Egidijus Knispelis. Jų veiklą politikai ėmė aptarinėti.

Šių pasiūlytųjų veikla verslu niekaip negalėjo būti vertinama, nes jokios medžiaginės ar finansinės naudos iš giminių bei pažįstamų paieškų ar jų susitikimų ir būti negali. Išeitų, kad jų veikla yra politinė. Iš tikrųjų (abu Juozai sutiko), jei valstybę sudaro pilietinė visuomenė, jei P.Galkontaitė ir E.Knispelis į iširusias šeimas grąžina iš pačių pasviečių tėvus, dukras ir sūnus paklydėlius, jie tvirtina pilietinę visuomenę, taigi – ir valstybę. Panašiai buvo įvertinta Mildažytės veikla, nes ji, verslininkams pardavinėdama valstybės piliečių bėdas, taip pat tvirtina pilietinę visuomenę, valstybę. Diskusijai baigtis nebuvo lemta, nes politikai pamatė prie smėlio dėžės su paaugliais ateinantį vienuolį salezietį. Parūpo politikams Bažnyčios santykis su valstybe.

Sako, kad Bažnyčia atskirta nuo valstybės, tačiau aišku, kad tikintys, bažnytinė bendruomenė priklausančios žmonės taip pat priklauso ir pilietinei bendruomenei, vadinasi jų atskirti nuo valstybės negalima. Patys dvasiškiškai taip pat yra valstybės piliečiai, priklauso pilietinei visuomenei. Valstybę sudaro pilietinė visuomenė: žmonės dori, prisiėmę pareigas ir atsakomybę

valstybei, o ne kokie vagys, plėšikai, smurtautojai. Bažnyčia puoselėja dorovę, ugdydama piliečius, vykdo paties aukščiausio lygio politiką. Kai paklaustas apie Bažnyčios atskirtį nuo valstybės vienuolis paaiškino, kad tik Bažnyčios valdymas yra atskirtas nuo valstybės valdymo, politikai pripažino Bažnyčią esant aukščiausio lygio politine organizacija.

Kuo giliau į mišką, tuo daugiau medžių... O kaip su nevyriausybinėmis, visuomeninėmis organizacijomis? Juk jos telkia žmones pilietinei veiklai, vykdo pilietines akcijas, įvairiais būdais daro poveikį valstybės valdžioms vykdam užsienio ir vidaus politiką. Taigi ir visuomeninėmis vadinamos organizacijos, jei jų siekiai bei veikla nukreipti į valstybės reikalų tvarkymą, yra politinės organizacijos. Ir kiekvienas sąmoningas valstybės pilietis yra politikas; jo nušalinimas nuo politinės veiklos prilygsta nupilietinimui. Juokingai atrodo padėtis, kai pasivadindamos politinėmis organizacijomis, dalis piliečių sudaro partijomis vadinamus darinius ir savinasi politiką. Iš tokio pasisavinimo turime ne politiką, o politikos pajungimą verslui, trumpai tariant, tikrą verslą.

Juozai, politikos rodikliu laikydami valstybės tvirtėjimą, t.y. pilietinės visuomenės formavimą ir ugdymą, o verslo – turtėjimą, nustatė, kad Lietuvoje valstybinės įstaigos, Seimas, vyriausybė ir pats prezidentas yra verslo, o ne politiniai dariniai. Visose valstybės struktūrose išlikusi ir įsitvirtinusi keliskart keitusi pavadinimą komunistų partija, per savo visuomenei žalingą, o sau naudingą verslą išvaikė į užsienius apie pusę milijono Lietuvos piliečių, likusius valdo trupiniais nuo savo stalo, vengia ugdyti bei formuoti tautiškai susipratusią visuomenę – valstybės pamatą ir turinį. Ir nesuvokia, kad

pjauna šaką, ant kurios sėdi; vadovaujantis savivaldos (demokratijos) principais, paprašys jų kokie ivanai ar muchamedai iš pilaičių pasitraukti, stambesniems verslo rykliams sukauptus turtus kitokios visuomenės reikmėms „paaukoti“.

Ne sapnas, o košmaras! Ir sapninko nereikia.

Mikė šaipokėlis

Rugpjūčio 23-iają juodojo kaspino dieną

Koncertas plk. Vytautui Pociūnui atminti

Didžiosios Kovos apygardos Mūšos partizanų parke

Rimanto Kunčo-Žemaitaičio viešnagė

Nuncijus šventina kryžių skirtą popiežiui Jonui Pauliui II

Svečio šeimą išlydint į JAV. Iš kairės: Galvydas, Augvydas, Rimantas, Austė, Tauvilas. Stovi E.Burokas ir Vygautas.

Už nuotraukas dėkojame Alvydui Striukai, Jonui Česnavičiui, Augvydui Kunčiui-Žemaitaičiui ir Edvardui Burokui.